

Nordisk forskningskonferens i Piteå 7-8 oktober 2010

Avstamp för forskning inom Dans och lärande.

Institutet Dans i skolan, Luleå tekniska universitet (LTU) och Piteå kommun var värdar då den första nordiska forskningskonferensen inom området "Dans och lärande" ägde rum i början av oktober 2010.

Det var en spännande deltagar- och talarlista som presenterades, med namn som Christer Wiklund, professor i musikpedagogik och prefekt vid Luleå tekniska universitet, Lis Engel lektor vid Köpenhamns Universitet, Ina Guro Moen, tidigare verksamhetschef vid Dans i Skolen i Norge, Anna Lindqvist, filosofie doktor vid Umeå Universitet samt madame Marcelle Bonjour, grundare av Frankrikes nationella resurscentrum för Dans i skolan – Danse au cœur. I publiken fanns studenter från danslärarutbildningen vid Musikhögskolan i Piteå, lärare, rektorer, danspedagoger och forskare från hela Norden.

Konferensen inleddes med en fantastisk dans, framförd av studenter från danslärarutbildningen.

Luleå Universitet och dansen

Namnet till trots, är Luleå tekniska universitet inte enbart inriktat på ingenjörskonst. 2003 startades Sveriges första danslärarutbildning här och sex år senare bildades det nationella Institutet Dans i Skolan.

Johan Sterte, rektor vid universitetet, berättade lite om kopplingarna mellan kreativitet och lärande. Han spådde en fortsatt god utveckling inom området dans och lärande och lyfte fram betydelsen av vetenskaplig forskning för att kunna stärka dansen i skolan. Sterte betonade även vikten av samarbete med andra länder, för relevans och bredd och var stolt över att den första nordiska forskningskonferensen nu arrangerades i Piteå.

Från pionjärbete till nationellt ansvarstagande

Cecilia Björklund Dahlgren, verksamhetschef vid Institutet Dans i skolan, tackade honom för hans och LTU:s engagemang och ansvarstagande för dans och lärande. Luleå tekniska universitet visar vägen för andra universitet, när det gäller dansen i den akademiska världen.

Hon fortsatte med att berätta om utvecklingsarbetet Dans i skolan som startades i Skellefteå kommun redan i slutet av 1970-talet. För att alla barn skulle få möjlighet att möta danskonsten i sina skolor tog danskonstnärinnan Eva Dahlgren och Cecilia Björklund Dahlgren initiativ till pionjärarbetet med dans i skolan och utvecklade en särskild danspedagogik för dans i grundskolan. Dans i skolan för alla är ett viktigt mål och för det krävs ett samarbete mellan flera politikområden. Utbildningspolitiska, kulturpolitiska och hälsopolitiska insatser måste gå hand i hand. Viktiga utgångspunkter för Dans i skolan i Sverige är; FN:s barnkonvention, skolans läroplaner, de kulturpolitiska målen och folkhälsomålen, berättade Cecilia Björklund Dahlgren.

Nu växer intresset för dans i skolan och det blir viktigt att ta reda på vad som händer när eleverna dansar. Kvalificerat utvecklingsarbete och forskning är nödvändigt för att stärka dansens ställning i skolan och i samhällsutvecklingen samt för att inspirera fler. Björklund Dahlgren förklarade vidare det betydelsefulla mötet mellan bredd och elit. Hon vill se professionella dansare, danslärare och pedagoger växla erfarenheter med elever, rektorer och annan skolpersonal. Det är dansen som konstform som är utgångspunkt och elevernas möjlighet att få tillgång till dansens specifika kunskapsinnehåll, både när det gäller eget utövande och i mötet med dansen som scenkonst. Praktik är naturligtvis nödvändig, men hon förklarade att teori och empiriska studier är precis lika viktiga. Vetenskaplig forskning ger dansen legitimitet i den akademiska världen, ett erkännande och en status dansen så väl behöver, när många skolor nu introducerat dans på schemat.

Institutet Dans i skolan bildades 2009 och det har gett utökade möjligheter när det gäller att främja dans i skolan, från förskola till högskola. En mycket viktig del i arbetet är att institutet har inrättat ett vetenskapligt råd. I det rådet finns såväl konstnärlig, pedagogisk som medicinsk expertis. Ett av institutets mål är att få fram forskning och doktorsavhandlingar inom området, tio stycken på lika många år är planen. För att det ska bli verklighet gäller det att hitta intresserade och behöriga doktorander. Eftersom dansen har en svag ställning i den akademiska världen och det finns mycket lite forskning i dans och lärande, krävs ett internationellt samarbete. Därför har Sverige nu tagit initiativ till den första nordiska konferensen för att främja forskning och utveckla samarbeten. Syftet med konferensen är att de nordiska länderna gemensamt ska kunna utveckla forskningsstrategier för området dans och lärande och förhoppningsvis även skapa ett nordiskt nätverk, avslutade Cecilia Björklund Dahlgren.

Kultur i skolan ur ett internationellt perspektiv

Invigningstalare var Dr. Anne Bamford, professor och Director of the Engine Room, Wimbledon School of Art i London. Hon föreläste på temat "Dance and education" och inledde med en miniworkshop för alla i publiken. Åhörarna skulle vända sig om och peka på någon de aldrig sett, helst på andra sidan rummet. De skulle springa fram och hälsa på den personen, som om han eller hon var en vän de inte träffat på länge och sedan prata på som om de vore bästisar. Plötsligt var salongen full av högljutt babblande och vilda gester! Anne Bamford förklarade för publiken att de kommunicerat föredömligt, med kropp och röst. Sedan uppmanades de att göra tvärtom; vända sig om mot någon de känner mycket väl, inte prata, inte röra, inte mima – bara stå mycket nära. Det skulle vara knäpptyst i lokalen. Vad hände? En minut utan kommunikation visade sig vara lång tid...

Efter den uppvärmningen och demonstrationen, citerade hon artikel 27 från de mänskliga rättigheterna och med den förklarade hon sitt kall och grunden till arbetet hon gör: "Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner".

Bamford fortsatte sin föreläsning och tog avstamp i Sydkorea. 2005 beslutade sig makthavarna för att se över det i princip obefintliga kulturella utbudet i landet. Forskning hade visat att människor som fick tillgång till konst och kreativa miljöer inte bara var lyckligare utan också mer effektiva. Det sattes upp tre mål; konst skulle finnas med i den grundläggande utbildningen för alla barn i skolan, den utbildningen skulle hålla absolut högsta kvalitet samt - konst skulle appliceras på andra ämnen för att kunna lösa de problem som uppstår i olika situationer.

Som ett led i studien uppmanades man vända blicken mot Sverige för att se hur vi har implementerat kultur i skola och samhälle.

UNESCO

2006 startade UNESCO en inventering av medlemsländerna, vilken skulle kartlägga förekomsten av konst och kultur i skolan. Rapporten visade tydligt att dans inte prioriterats, trots att dans är den fysiska aktivitet som utanför skolan var mest populär bland flickor och näst mest bland pojkar.

Dans har tidigare inte alltid räknats in bland de stora konstformerna, men nu väntas dans få upprättelse och skolor ska ta ansvar även för den.

Barn tycker mycket om att röra sig, men i skolan försöker man snarare få dem att sitta still än att utveckla möjligheterna kring rörelse. Anne Bamford berättade att det finns olika sätt att arbeta med dans; dans för dansandet och rörelsens skull är ett exempel, men man kan också använda dans som verktyg då man lär sig andra saker och då med hjälp av dansen konkretisera problemställningar - till exempel i dansmatte.

Bamford berättade vidare om en amerikansk psykoterapeut, Rosa Aurora Chavez-Eakle, som 2009 gjorde en studie där man kunde visa på extrem aktivitet i hjärnan vid just dans. Den visade också att mycket kreativa människor i större utsträckning hade högre aktivitet i båda hjärnhalvorna, i synnerhet i de områden som förknippas med flöde, originalitet och flexibilitet.

Bamford var noga med att betona framför allt vikten av att lärarnas utbildning - och undervisningen var av absolut högsta kvalitet. Enligt henne kan dålig undervisning till och med göra skada.

Hon fortsatte sedan med att berätta om en stökig skola i Senegal, där det i en studie var obligatoriskt för eleverna att medverka i ett konstprojekt tillsammans. Dans, konst, musik, flera olika kulturella uttrycksformer erbjöds och samtliga elever skulle delta i någon form av projekt. Nyckelordet var samarbete och resultatet av alla kreativa grupparbeten lät inte vänta på sig. Bråken och våldsamheterna i skolan slutade och eleverna kunde vittna om en helt ny respekt för varandra.

Anne Bamford summerade sin presentation med tydliga fakta; forskning visar att en person som har fått växa upp med konst och kultur oftare skaffar sig en högre utbildning än de som vuxit upp utan konst. Man vet också att de är mer angelägna att engagera sig i omvärlden genom att till exempel rösta, att de har fler vänner och mer sällan hamnar i trubbel. Effekten har också visat sig vara beständig. Även senare i livet har de överlag bättre arbeten, presterar bättre och det har varit mindre risk att de skulle få problem i livet. Det finns alltså även omedelbara samhällsekonomiska fördelar med att introducera konst tidigt i barnens liv.

Forskningsstrategier inom dans och lärande

Christer Wiklund, professor i musikpedagogik och prefekt vid Luleå tekniska universitet men också framför allt i detta sammanhang, ledamot av Institutet Dans i skolans Vetenskapliga råd, fick frågan varför det är så viktigt med dans i skolan. Han svarade så här; *"Estetiska läroprocesser har på senare tid blivit uppmärksammade som ett centralt begrepp i skola och kunskapsbildning - inte minst vid lärarutbildningar och forskningen idag uppmärksammar också allt högre grad kroppens och sinnenas betydelse för lärande och kunskapsbildning. Dessutom är hälsoaspekten väsentlig. Att röra sig är viktigt för hälsan"*.

Vidare ombads Wiklund att definiera skillnaden mellan utvecklingsarbete och forskning och förklarade *"Det är ingen lätt skillnad att göra. Forskningen ställer förstås högre krav på kunskapens giltighet, noggrannhet och tydlighet i genomförande och att resultaten, och diskussion av resultaten, ska bidra med (i något avseende) ny kunskap. Utvecklingsarbete kan vara "forskningsnära" men ställer inte lika hårda krav. Det kan handla om att utveckla och förnya ett område utan att ny kunskap behöver genereras och dokumenteras"*.

Wiklund spår en lysande framtid för dans och betonar möjligheterna och vikten av att smida medan järnet är varmt. Enligt honom ligger dans helt i tiden med ett allmänt accepterande av och fokusering på kroppen i dagens samhälle. Medias fokusering med program som till exempel "Let's dance" väger naturligtvis in och ökar medvetandet och intresset.

Frankrike och Sverige i samarbete

Madame Marcelle Bonjour gästade under veckan Piteå, tillsammans med den franske koreografen Stéphane Imbert. I ett fransk-svenskt utbyte undervisade och arbetade de med eleverna vid danslärarutbildningen vid Luleå tekniska universitet. De blivande danslärarna fick såväl teorilektioner som praktisk undervisning av de franska gästföreläsarna, något som var mycket uppskattat.

Naturligtvis arbetade fransmännen även med skolbarn under besöket i norr - helt i linje med deras övertygelse. Tillsammans med elever från Backeskolan genomförde de ett projekt där barnen fick dansa under ledning av Stéphane Imbert. Förutom det faktum att kommunikationen gick som på räls trots att de talar olika språk och därmed bevisade teorin om dansen som universellt språk, så fick barnen möjlighet att utforska danskonsten och den egna rörelsen *"signature corporelle"* som Marcelle Bonjour kallar den. Hon förklarade formuleringen och tesen, *"alla har ett eget uttryck som är signifikativt för dem"*. Detta

bekräftades senare av koreografen Stephane Imbert, som berättade om sin uppväxt. Han är dyslektiker och hade svårt att hänga med på lektionerna, inte bara med undervisningen utan också med att sitta still, identifiera sig och hitta sin roll i skolan. Men när dansen kom in i hans liv öppnade sig plötsligt en helt ny värld för honom. Han upplevde att han kunde kommunicera på ett sätt som var självklart för honom. Det krävdes inga förkunskaper. Språket fanns bara där. Det förändrade hans liv helt, berättade han. Han fick inte bara ett helt annat självförtroende, utan märkte också att han började få lättare att förstå andra saker och ämnen i skolan. Det är anledningen till att han i dag engagerar sig, inte bara i Marcelle Bonjours arbete med Danse au cœur i Frankrike, utan också kommer hela vägen upp till Piteå för att utforska dansen tillsammans med barnen i Backeskolan.

Backeskolans elever visade sedan upp resultatet av det arbete som de gjort under en vecka tillsammans med Stéphane Imbert. De utforskade danskonsten och tillsammans med Imbert skapade de en koreografi som också erbjöd utrymme för improvisation, det egna språket och tolkningen.

Leo, nio år, var en av de som dansade. Han har dansat sedan han var fyra och han berättade att dansen har visat sig vara ett sätt för honom att koppla av. Visst kan det kännas motigt precis innan han ska i väg ibland, men väl där är det alltid roligt. Han förtydligade sig med att berätta att när musiken kommer till honom och han börjar röra på sig så känns det som "wow". Given koreografi eller improvisation spelade inte så stor roll. Han tänkte mer på hur han kände sig när han dansar än hur det skulle se ut. Det faktum att Stéphane Imbert inte talade svenska utan fick visa vad han menade med gester och dans, var ingenting som störde Leo. Enligt honom var det lätt att tolka vad koreografen menade, "Vi behövde bara titta när han rörde sig för att förstå". Det sammanfattade ganska fint det fransmännen velat förmedla under sitt besök.

Cecilia Björklund Dahlgren summerade sina tankar från konferensen så här;
"Forskningskonferensen bidrog till ökat intresse och ansvarstagande för dans i skolan. Den innebar ett startskott för forskning inom området dans och lärande i relation till skolan. Vi noterade uppkomsten av nya idéer och erfarenhetsutbyten mellan danskonstnärer, lärare, forskare, lärarutbildare, rektorer, beslutsfattare, studenter och skolelever. Vi fick inblick i hur vetenskaplig forskning inom Dans och lärande utvecklas i de nordiska länderna samt exempel på konstnärlig forskning när franska koreografer skapar dans tillsammans med skolelever. Det diskuterades forskningsstrategiska insatser och slutligen fick vi bevittna bildandet av ett nordiskt Nätverk för forskning inom området Dans i skolan.

När intresset och ansvarstagandet för dansen i skolan ökar blir det nödvändigt att få till stånd empiriska studier och teoribildning.

För att kunna utveckla danspedagogiken med fokus på barn, dans och lärande krävs forskning och kvalificerat utvecklingsarbete. Dansen som kunskapsområde måste generera mer forskning att stödja sig på. Vetenskaplig legitimitet krävs för dansen, som hittills har haft en svag ställning i utbildningsväsendet och i den akademiska världen".

Några röster från konferensen

"Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner". FN:s barnkonvention, artikel 27

"Det viktiga är barnen erbjuds undervisning av hög kvalitet och att de genom den kan utveckla sin egen personlighet och rörelsevokabulär – sin signature corporelle", Marcelle Bonjour grundare av Danse au cœur.

"Dansen gav mig ett språk, en möjlighet att uttrycka mig på mitt sätt med mina ord", Stéphane Imbert, utifrån sina erfarenheter som dyslektiker.

"Det känns bara wow när jag dansar!", Leo 9 år